

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING
FARMONI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI TIZIMINI 2030-YILGACHA RIVOJLANTIRISH
KONSEPSIYASINI TASDIQLASH TO'G'RISIDA**

O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta va maktabdan tashqari ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy-axloqiy va intellektual rivojlantirishni sifat jihatidan yangi darajaga ko'tarish, o'quv-tarbiya jarayoniga ta'limning innovatsion shakllari va usullarini joriy etish maqsadida, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentabrdagi "Xalq ta'limini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5538-son [Farmoniga](#) muvofiq:

1. Quyidagilar:

a) O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi (keyingi o'rinlarda — Konsepsiya) [1-ilovaga](#) muvofiq tasdiqlansin va unda quyidagilar nazarda tutilsin:

O'zbekiston Respublikasining 2030-yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish;

uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini sifat jihatidan yangilash, shuningdek professional kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish;

o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish;

xalq ta'limi sohasiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish;

xalq ta'limi muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va budjetdan mablag' bilan ta'minlashning samaradorligini oshirish;

yoshlarni tarbiyalash va ularning bandligini ta'minlashda maktabdan tashqari ta'limning zamonaviy usullari va yo'nalishlarini joriy etish;

davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish hisobiga davlat ta'lim tizimida raqobat muhitini kengaytirish;

yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbusni amaliyotga tatbiq etish;

xalq ta'limi tizimida faoliyat ko'rsatishning jozibadorligini oshirish maqsadida umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlarining mehnatiga haq to'lash, moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy himoya qilish darajasini bosqichma-bosqich oshirib borish;

b) O'zbekiston Respublikasining xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini 2019-yilda amalga oshirish bo'yicha "Yo'l xarita"si (keyingi o'rinlarda — "Yo'l xarita"si) [2-ilovaga](#) muvofiq tasdiqlansin.

Konsepsiya tegishli davrga mo'ljallangan maqsadli parametrlar va asosiy yo'nalishlardan kelib chiqib, har yili alohida tasdiqlanadigan "Yo'l xarita"si orqali bosqichma-bosqich amalga oshirilishi belgilab qo'yilsin.

2. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligiga:

har yili 1-dekabrga qadar o'tayotgan yil bo'yicha tasdiqlangan "[Yo'l xarita](#)"sini puxta o'rganish asosida kelgusi yil uchun "Yo'l xarita"si loyihasini ishlab chiqib, tasdiqlash uchun Vazirlar Mahkamasiga kiritish;

"Yo'l xarita"larining bajarilishi yuzasidan doimiy monitoring yuritish va uning natijalarini har chorakda Vazirlar Mahkamasiga taqdim etib borish vazifalari yuklansin.

3. Quyidagilar mazkur Farmonda nazarda tutilgan chora-tadbirlarni moliyalashtirish manbalari etib belgilansin:

respublika budjeti mablag'lari;

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Xalq ta'limi sohasidagi islohotlarga ko'maklashish jamg'armasi mablag'lari;

imtiyozli xorijiy kreditlar va grantlar;

jismoniy va yuridik shaxslarning homiylik xayriyalari;

qonun hujjatlari bilan taqiqlanmagan boshqa manbalar.

4. Quyidagilarga:

O'zbekiston Respublikasi Bosh vazirining o'rinbosari A.A. Abduhakimovga — **Konsepsiya** va **"Yo'l xarita"sin**i ijro etish yuzasidan mas'ul vazirliklar va idoralar faoliyatini samarali tashkil qilish va o'zaro hamkorlik qilish, "Yo'l xarita"lari bajarilishi yuzasidan o'tkazilgan monitoring natijasida aniqlangan kamchiliklarni o'z vaqtida bartaraf etish yuzasidan;

Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashi Raisi, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlari, mas'ul vazirliklar, idoralar va boshqa tashkilotlar rahbarlariga — **Konsepsiya** va **"Yo'l xarita"side** nazarda tutilgan tadbirlarni o'z vaqtida, sifatli va to'liq bajarish yuzasidan;

O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi vaziri Sh.X. Shermatovga — **Konsepsiyaning** maqsadli ko'rsatkichlariga erishilishi yuzasidan shaxsiy javobgarlik yuklatilsin.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, O'zbekiston Milliy axborot agentligi va O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi ommaviy axborot vositalarida ushbu Farmonning maqsad va vazifalarini keng yoritish bo'yicha chiqishlar hamda mavzuga oid ko'rsatuvlar tashkil etsin.

6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi manfaatdor vazirliklar va idoralar bilan birgalikda ikki oy muddatda qonun hujjatlariga ushbu Farmondan kelib chiqadigan o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risida Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritsin.

7. Mazkur Farmonning ijrosini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A.N. Aripov va O'zbekiston Respublikasi Prezidenti maslahatchisi A.A. Abduvaxitov zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. MIRZIYOYEV

Toshkent sh.,
2019-yil 29-aprel,
PF-5712-son

O'zbekiston Respublikasi
Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi
PF-5712-son **Farmoniga**
1-ILOVA

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish

KONSEPSIYASI

1-bob. Umumiy qoidalar

1. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi (keyingi o'rinlarda — **Konsepsiya**) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentabrdagi "Xalq ta'limini boshqarish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5538-son **Farmoni** ijrosi yuzasidan ishlab chiqilgan.

2. **Konsepsiya** xalq ta'limi tizimining uzoq muddatli rivojlanishining asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi, jumladan:

O'zbekiston Respublikasining 2030-yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish;

uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini sifat jihatidan yangilash, shuningdek professional kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish;

o'qitish metodikasini takomillashtirish, ta'lim-tarbiya jarayoniga individuallashtirish tamoyillarini bosqichma-bosqich tatbiq etish;

xalq ta'limi sohasiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va innovatsion loyihalarni joriy etish;

xalq ta'limi muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va budjetdan mablag' bilan ta'minlashning samaradorligini oshirish;

yoshlarni tarbiyalash va ularning bandligini ta'minlashda maktabdan tashqari ta'limning zamonaviy usullari va yo'nalishlarini joriy etish;

davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish hisobiga davlat ta'lim tizimida raqobat muhitini kengaytirish;

yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbusni amaliyotga tatbiq etish;

xalq ta'limi tizimida faoliyat ko'rsatishning jozibadorligini oshirish maqsadida umumiy o'rta ta'lim muassasalari xodimlarining mehnatiga haq to'lash, moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy himoya qilish darajasini bosqichma-bosqich oshirib borish.

2-bob. Xalq ta'limi tizimining joriy holati va mavjud muammolar

3. Hozirgi vaqtda xalq ta'limi tizimi umumiy o'rta va maktabdan tashqari ta'limni o'z ichiga oladi.

4. Xalq ta'limi tizimida turli ehtiyojga ega bo'lgan bolalarga qaratilgan muassasalar — o'qitish darajasi ta'lim standartlaridan yuqori bo'lgan muassasalar (ixtisoslashtirilgan muassasalar) va imkoniyati cheklangan bolalar uchun ta'lim muassasalari faoliyat yuritadi.

2019-yil 1-aprel holatiga ko'ra O'zbekiston Respublikasida 9 691 ta umumta'lim maktablari (jumladan, ayrim fanlar chuqurlashtirib o'qitiladigan 350 ta davlat ixtisoslashtirilgan muassasalari) mavjud.

Umumta'lim maktablaridagi umumiy o'quvchilar soni 5,8 millionni tashkil qiladi. Shuningdek, 86 ta nodavlat ta'lim muassasasida 13,8 ming nafarga yaqin o'quvchi tahsil oladi.

Bolalarning ijodiy qobiliyati va iqtidorini rivojlantirish imkoni yaratilgan maktabdan tashqari ta'lim muassasalari ("Barkamol avlod" markazlari) faoliyati yo'lga qo'yilgan.

"Barkamol avlod" markazlarida 5 540 ta to'garak tashkil etilgan va ularga 143 ming nafarga yaqin bolalar qamrab olingan.

Respublikamizda umumiy o'rta ta'lim tizimida boshlang'ich kasb-hunar ta'limi joriy etilgan bo'lib, 51 turdagi ishchi kasblar bo'yicha kasb-hunar kollejlari hamda umumta'lim maktablarida 1 748 ta o'quv-ishlab chiqarish majmualari tashkil etilgan.

Xalq ta'limi tizimida jismoniy yoki psixik rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun 86 ta ixtisoslashtirilgan maktab va 21 ta maktab-internat mavjud bo'lib, ularda 20 610 nafar bola ta'lim olmoqda.

Shuningdek, jismoniy yoki psixik rivojlanishida nuqsoni bo'lgan va uzoq muddatli davolanishga muhtoj 13 437 nafar bolalar uyda ta'lim olmoqda.

Alohida sharoitlarda tarbiyalash va ta'lim berishga muhtoj bolalarning ta'limi 2 ta ixtisoslashtirilgan o'quv-tarbiya muassasasida amalga oshirilmoqda.

19 ta Mehribonlik uyi va 3 ta bolalar shaharchasida 2 577 nafar yetim hamda ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalar tarbiyalanmoqda.

5. Xalq ta'limi tizimiga oid qonunchilikda, institutsional rivojlanishda, maktab yoshidagi bolalarga zamon talablariga mos ravishda ta'lim-tarbiya berishda ayrim bo'shliq va kamchiliklar mavjud, shu jumladan:

a) umumiy o'rta ta'limni boshqarish sohasida:

umumta'lim muassasalari faoliyatini tashkil etishda ta'lim sifatini yuqori bosqichga ko'tarish hamda mavjud muammolarni o'z vaqtida hal etish talab etilmoqda;

umumta'lim muassasalariga yuklatilgan vazifalarning deklarativ xaraktyerga egaligi, ularni amalga oshirish bo'yicha tashkiliy-huquqiy mexanizmlarning yetishmasligi amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda;

mahalliy davlat hokimiyati organlari umuta'lim muassasalari faoliyatini chuqur tahlil qilmasdan, faqatgina statistik va boshqa ma'lumotlarni to'plash bilan chegaralanayotganligi joylardagi haqqoniy holatni aniqlashga to'sqinlik qilmoqda;

davlat ta'lim xizmatlarini ko'rsatish, umumta'lim muassasalarini boshqarish, ishlarni rejalashtirish va tashkil etish jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darajasi pastligi qabul qilinayotgan qarorlarning samarali amalga oshirilishini ta'minlash, ushbu jarayonni tezkor kuzatib borish imkonini bermayapti, shuningdek davlat boshqaruvini ortiqcha byurokratlashtirish va uning sarf-xarajatlari oshishiga olib kelmoqda;

xalq ta'limi tizimida ijtimoiy va davlat-xususiy sheriklikning rivojlanmaganligi nodavlat notijorat tashkilotlari va tadbirkorlik subyektlarining ta'lim sohasidagi muammolarni hal etishdagi ishtirokini cheklamoqda;

xalq ta'limi tizimida boshqaruv vertikalini amalga oshirish mexanizmining yetarlicha rivojlanmaganligi tuman (shahar) xalq ta'limi bo'limlari rolining sezilarli darajada pasayishiga sabab bo'lmoqda;

umumta'lim muassasalariga bolalarni qabul qilish, shuningdek o'quv jarayonida turli shakldagi korrupsiya elementlariga barham berish bo'yicha samarali mexanizmlarni joriy qilish talab etilmoqda;

b) kadrlarni tayyorlash sohasida:

matematika, fizika, kimyo, informatika, ingliz tili va boshqa chet tillari kabi fanlar bo'yicha pedagog kadrlar yetishmovchiligi kuzatilmoqda;

oliy ta'lim muassasalariga qabul qilish jarayoniga uzoq hududlardagi talabalar uchun o'qishga kirishda imtiyozlarning yo'qligi sababli tog' va cho'l hududlaridagi maktablarda o'qituvchilarga ehtiyoj yuqori darajada qolmoqda;

umumta'lim muassasalari o'qituvchilarining 14 foizini o'rta maxsus ma'lumotli mutaxassislar tashkil etmoqda;

pedagogika yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari o'quv dasturlariga bo'lajak pedagog uchun mazmuniy yuklama bermaydigan ayrim fanlar kiritilgan;

pedagogika va metodika fanlariga oid darsliklarning mazmunan eskirib qolganligi, shuningdek pedagogik amaliyotning yuzaki o'tilishi bo'lajak pedagogning kasbiy sifatlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda;

oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilari umumiy sonining qariyb 25 foizini "Pedagogika" mutaxassisligi bitiruvchilari tashkil etishi va bu mutaxassislik eng ommaviylardan biri bo'lishiga qaramasdan, uning jozibadorligi pastligi sababli pedagogika yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining o'z kasbi bo'yicha mehnat qilish motivatsiyasi past darajada qolmoqda;

pedagog kadrlarni ishga qabul qilishda ularning malaka darajasini aniqlash uchun aniq talablarni ishlab chiqish lozim;

direktor va o'qituvchilar bilishi va bajarishi kerak bo'lgan aniq belgilangan milliy standartlarning mavjud emasligi, ularning salohiyati o'sishiga hamda amaldagi muassasalar rahbarlarini tanlash va tayinlash tartibining samarasizligiga olib kelmoqda;

mavjud malaka oshirish tizimi o'qituvchilar ehtiyojlariga mos emasligi, malaka oshirish kurslari mazmuni va qo'llaniladigan usullar eskirganligi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalarini qo'llash orqali o'qituvchilarni masofadan qayta tayyorlash mexanizmi yo'lga qo'yilmaganligi o'qituvchilarning bilim va malakasini tizimli oshirib borish imkonini bermayapti;

ko'p yillik mehnat stajiga ega yuqori malakali va tajribali pedagoglar ingliz tili yoki kompyuter savodxonligi bo'yicha yetarli bilimga ega emasligi sababli attestatsiyadan o'ta olmaslik holatlari kuzatilmoqda;

o'quvchilar soni quvvatiga nisbatan kam bo'lgan maktablarda kadrlar tarkibi salohiyati pastligi tufayli talab darajasidagi ta'lim sifati ta'minlanmayapti;

v) o'quv jarayonini tashkil etish sohasida:

o'quvchilarda ta'lim olishga kuchli motivatsiyani shakllantirish talab etilmoqda;

ayrim maktablarda o'quvchilar soni sinfda o'quv jarayoni sifatining keskin pasayishiga olib keladigan darajada oshib ketgan;

pedagoglarning metodik ta'minotini yaxshilash lozim;

darsliklarni yaratish tizimida xilma-xillikning yo'qligi ularni yaratish va nashr qilishni monopollashtirishga omil bo'lib qolmoqda hamda ularning mazmuni, metodikasi va nashr sifatiga salbiy ta'sir etmoqda;

davlat ta'lim standartlari kompetensiyaviy yondashuvga asoslanganligiga qaramasdan, o'qitish va baholash metodlari, shuningdek darsliklar va boshqa o'quv materiallarini asosan axborotni yodlash va bayon qilishga qaratilgan bo'lib, tanqidiy fikrlash, axborotni mustaqil izlash va tahlil qilish ko'nikmalari va boshqa malakalarni rivojlantirishga to'sqinlik qilmoqda;

foydalanilayotgan darsliklar sifatini oshirish, xorijiy o'quv qo'llanmalarini qo'shimcha yoki muqobil o'quv materiallari sifatida qo'llash amaliyotini yo'lga qo'yish talab etilmoqda;

xorijiy tillar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'qitish jarayoni metodik yordamga muhtoj;

xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'lim dasturlari yetarli darajada rivojlanmagan, mamlakatimiz oliy ta'lim muassasalari dasturlarida o'qituvchilarning inklyuziv ta'lim bo'yicha maxsus tayyorgarligini ta'minlash lozim;

maktablarda nizolarni hal qilish va jinoyatchilikning oldini olish bo'yicha samarali ichki tizim, shuningdek o'quvchilarni xavf guruhidan chiqarish uchun maktab o'qituvchilari va psixologlari malakasini oshirish yuzasidan maxsus dasturlar ishlab chiqish talab etilmoqda;

g) maktablarning moddiy-texnik ta'minoti sohasida:

maktablarning sport zallari va maydonchalari kerakli inventarlar bilan jihozlanmaganligi, sinf xonalarida o'quv mebel jihozlari, laboratoriya uskunalari, kompyuter texnikasining yetishmasligi, ularning o'z vaqtida yangilanmasligi ota-onalarning ta'lim tizimiga nisbatan e'tirozlariga sabab bo'lmoqda;

maktablarning 28 foizida qo'shimcha jihozlashga ehtiyoj mavjud, ishlatilayotgan jihozlarning 50 foizi ma'nan va jismonan eskirganligi uchun almashtirilishi kerak;

3 000 dan ortiq umumta'lim maktablarida o'quvchilarning sog'lom ovqatlanishi uchun oshxonalar va bufetlar tashkil etish lozim;

elektr, ko'mir, sovuq va issiq suv, gaz ta'minoti va kanalizatsiya bilan bog'liq infratuzilma muammolarini hal etishda mahalliy davlat hokimiyati organlari tomonidan yetarli e'tibor qaratilmayapti, ayniqsa uzoq aholi punktlari va qishloq joylardagi 1 726 umumta'lim maktabi qo'lbola (burjuv) pechlar yordamida isitilmoqda;

umumta'lim muassasalarining binolarini qurish, rekonstruksiya qilish va kapital ta'mirlash bo'yicha zamonaviy standartlarni joriy etish kerak;

2 907 ta umumta'lim maktabi qurilish-ta'mirlash ishlariga muhtoj;

11 yillik ta'lim tizimiga o'tilishi munosabati bilan qo'shimcha o'quvchi o'rinlariga ehtiyoj mavjud.

d) xalq ta'limi tizimini moliyalashtirish sohasida:

xalq ta'limi tizimini moliyalashtirishda mablag'larni samarali va shaffof tizim asosida taqsimlash va foydalanish talab etilmoqda;

xalq ta'limi muassasalariga davlat budjetidan ajratilgan xarajatlarning asosiy qismi ish haqiga sarflanib, o'quv jihozlari va materiallarini yangilashga, maktab binolarini ta'mirlashga yetarli mablag' yo'naltirilmayapti.

3-bob. Xalq ta'limi tizimining asosiy maqsad va rivojlanish yo'nalishlari